

Fylkesmannen i Rogaland
Helse- og sosialavdelinga

Hvor farlig er radon og Elektromagnetiske felt (EMF) i eit folkehelseperspektiv?

Dagskonferanse Stavanger 05-04.2011

Pål Iden , fylkeslege i Rogaland

Folkehelse i Norge anno 2011

Gjennomsnittlig, levealder:

- Har aldri vært høyere, nå 83 år for kvinner, 79 år for menn
- Øker med ca ett år hvert femte år (= 12 minutter pr time)
- Risikoen i hverdagen har aldri vært lavere, men de potensielle risikoene er flere og mer komplekse

Hva truer folkehelsen i dag?

- Livsstilssykdommene på vei tilbake (for 2/3 av oss)
- Kreftforekomsten øker fra år til år, og viktige årsaker er bedre diagnostiske verktøy og at befolkningen blir eldre. Vi ser imidlertid økt risiko for enkelte sykdommer, som kreft i tarm og lunge. Det totale bildet kompenseres noe ved at omfanget av kreft i magesekk og livmorhals reduseres.
- Folk lever lenger med alvorlige sykdommer
- Kreftdødeligheten (= antall døde pr 100 000) går ned i alle aldersgrupper bortsett fra 80+
- Ulykker har aldri vært færre
- Voldsforekomsten rekordlav

Men:

- 1/3 er marginalisert og sliter opphoping av alle faktorer som gir uhelse
- Psykisk lidelse gir flest år med uførhet
- Selvmord den enkeltårsak som tar flest leveår.

Hva med radon?

- Medvirkende årsak til inntil 300 av 41 000 dødsfall i Norge (0.1- 0.7 % av alle dødsfall)
- I 2001 skyldtes 6.358 dødsfall røyking (ca 15% av dødsfallene)
- Begge rammer i størst grad den marginaliserte 1/3 av befolkningen
- Radon kan detekteres og saneres

Energiproduksjon som helserisiko

- **Fossil energi tar flest liv**
- Erstattes kjernekraft med fossil energi, vil dette føre til flere dødsfall innen energiproduksjon, viser en EU-rapport. Fredag 25. mars 2011
- Kjernekraftulykken i Japan skaper debatt om kjernekraftens framtid. Men å erstatte kjernekraft med fossil energi vil trolig føre til at flere dør i forbindelse med energiproduksjon.
- Flere tusen mennesker dør årlig i produksjonen, blant annet ved eksplosjoner, lekkasjer og i gruveulykker.
- Å erstatte kjernekraft med kullkraft vil trolig øke antallet dødsfall fra energiproduksjonen, ifølge en rapport som EUs ExternE-prosjekt laget for et drøyt tiår siden, skriver Teknisk Ukeblad.
- Kull, petroleum, vannkraft og bioenergi tar langt flere liv en kjernekraft, viser statistikkene for de siste tiårene. Kjernekraft og vindkraft kommer best ut.
- Rapporten viser tall for EU-landene og Norge fram til slutten av 1990-tallet, og konkluderer med at olje og kull tar flere liv enn andre energiformer.
- Olje tar flest liv av Europas energikilder, med 35 dødsfall per TWh produsert energi. Ifølge rapporten tar kull 25 menneskeliv per TWh. Vindkraft og kjernekraft er langt lavere på statistikken.

Elektromagnetiske felt, -mobilsendere og trådløse nettverk

- Dilemma 1: Føre-var-prinsippet : Hvor små sannsynligheter skal medføre tiltak?
- Dilemma 2: Hva er alternativkostnaden for tiltakene
- Dilemma 3: Engstelse og risikofokusering som et reelt folkehelseproblem

Fylkesmannen i Rogaland
Helse- og sosialavdelinga

I det hele tatt...

- Samfunnets risikotiltak samsvarer ikke alltid med en helhetlig risikovurdering

Fylkesmannen i Rogaland
Helse- og sosialavdelinga

Sikkerhetskontroll på flyplasser

Fylkesmannen i Rogaland
Helse- og sosialavdelinga

Masseslakt ved kugalskap

